

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Георги Асенов Арнаудов,
преподавател в Нов български университет,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство”,
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство”
с кандидат Симеон Асенов Златков

Представената ми за рецензия дисертация на Симеон Асенов Златков на тема **„ВАРИАЦИИ ЗА ПИАНО В БЪЛГАРСКАТА МУЗИКА ОТ ПЪРВАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК – СТРУКТУРНО-АНАЛИТИЧНИ И ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ“** е развита в рамките на един значим обем от 208 страници. Текстът на дисертационният съдържа **Увод**, три глави озаглавени съответно: **Първа глава.** Общ жанрово-исторически поглед към европейската клавирно-вариационна традиция и вариационните предпоставки в българското композиционно творчество от началото на ХХ век, **Втора глава.** Интерпретационни и аналитични ракурси към вариационната проблематика в клавирните цикли на Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов, **Трета глава.** Вариационни проекции в различен жанров контекст – синтези на основата на вариантно-вариационно мислене в зрялото клавирно творчество на Панчо Владигеров, Любомир Пипков и Димитър Ненов, **Заклучение, Приложение с интервюта, Библиография, Справка за приносите на дисертационния труд, Публикации по темата на дисертационния труд.** Всяка една от трите глави съдържа свои подглави, което създава пределно ясна конструкция на дисертационния текст, точност и прецизност при излагането на тезите и видим баланс между емпиричния и теоретично разработения материал.

Още в началото следва да изведе че темата е значима не само в научно но и в научно-приложно отношение. Такава тема не коментирана в музикално-научната ни литература, на мен не ми е известен аналог, а и в съществуващият регистър с база данни на НАЦИД не може да бъде намерена информация за разработване като дисертационно изследване на български език на проблематиката на клавирните вариации. Нещо повече, фокусирането върху творчеството на български композитори и разглеждането му през призмата на развитието на един традиционен за европейската музика жанр за мен винаги е от особено значение. Нека го нарека приносно значение, което разширява информацията за националната музикална култура, изследва я, поставя я в един общоевропейски контекст и открива пътища за нейното по-добро разбиране и по-нататъшно развитие.

Тук следва да изведе, че не само избирането на тема, но и цялостното изследване и разработването на логическата постройка на текста са значими и приноси. Предметът на изследването е очертан ясно още в увода на дисертацията и това са по определението на Симеон Златков „структурно-функционалните и драматургични особености на вариационните и вариационно-обусловените творби“ в националното ни творчество от първата половина на XX век. Така дефиниран, предметът на изследването дава възможност да се определи ясно и точно основната цел на дисертационния труд, а това е дефинирането, и поставянето на точни граници на характеристиките на националния клавирно-вариационен стил от този период. Характеристики, които са открити на основата на ярките конкретизации в индивидуалните творчески стратегии на изследваните автори и на техните специфични стилови подходи.

Задачите са поставени ясно и точно, с прецизно описание на методологиите на изследване. Те включват аналитико-синтетичния и

сравнителния методи, методите на „индукция (от конкретиката на отделното произведение) и методът на дедукция (в плана на историческата и стилова контекстуализация на проблемите)“ и най-ценният за мен, методът на авторефлексия, който, така както е видно в текста на дисертацията е едно неоспоримо доказателство че дисертационният труд е разработен самостоятелно.

В целият текст на дисертационното изследване е видно че Симеон Златков притежава висока степен на познаване на състоянието на проблема, както и яснота и широки познания за съществуващата на български и на други езици музикално теоретично литература изследваща проблема на вариациите. Примери за това могат да бъдат видени в дълбочинното изследване на зараждането и развитието на клавирните вариации в контекста на развитието на инструменталните школи, на художествена трансформация и професионализация на интонационния език в българското музикално творчество през първата половина на XX век, а оттам и разглеждането на първите образци на клавирно-вариационния жанр в творчеството на българските композитори. Тематичната основа на българската народна музика и възможността за пряка идентификация на фолклорните песенни мелодии могат да бъдат приети като предпоставки за широкото използване на вариационния принцип в българската музикална култура. В тях дисертантът намира и основните исторически основания и творчески предпоставки на възникването на националните образци в този клавирен жанр. При това става дума за образци, които са предпоставени от квалиите на вече установени в европейската традиция клавирна техника и типичната за нея клавирна фактура.

Оттук Симеон Златков прави един интересен изследователски ход. Основавайки се на анализ на различни модели, които се отнасят до

изследването на общите проблеми на интерпретацията и сложния път от създаването на творбата през изпълнението и комуникацията с аудиторията, той влиза в ролята на наблюдател на сложната връзка между композитора, изпълнителя и аудиторията, като извежда важното заключение че *„Този своеобразен сблъсък идва да покаже, че „право“ на интерпретация има не само съответният артист-изпълнител, но в също толкова голяма степен - и слушателят.“*

Дисертантът успява умело, както точно и ясно да се основе на своя опит на концертен изпълнител, така и прецизно да се отстрие от този свой опит и да започне да наблюдава в детайли редица процеси, както в интерпретационното създаване на отделните звукови събития, така и в сложната организация на тяхното протичане. Изключително точно той отчита че *„Освен субективния аспект на разчитането на съдържателно-тематичния пласт на фактурата, който изначално е свързан с процеса на интерпретацията, фактурата носи и обективни характеристики, които са предмет на музикалната теория и на теорията на интерпретацията.“* А тук следва да подчертая отново, че познанията на Златков за ключова и основополагаща теоретична литература по проблема са отлични и използването на тези текстове са изумително уместни. Те, както и неговите многостранни наблюдения и изведени заключения в гъвкавата му роля на интерпретатор-изследовател са ясна предпоставка да приема че Симеон Златков има много добре обмислен, обоснован и разработен теоретичен модел на изследване. Този модел впрочем се основава на личните артистични стратегии на дисертанта, които могат да бъдат разчетени ярко в избора на трите вариационни опуса на Владигеров, Пипков и Ненов, които се явяват основни обекти на изследване в този дисертационен труд.

Трите творби са разгледани обстойно и в дълбочина, както с фактология и с точното им поставяне в културно-исторически контекст, така и като носители на специфична музикална проблематика произтичаща от различните, при това изключително ярки творчески стратегии на тримата автори и техните възгледи за съвременния български музикален стил. Те са изследвани в динамиката на тяхното създаване, в аспектите на различните подходи избрани от тримата автори по отношение на вариантното развитие на основния тематичен материал и избора на структурни модели, а оттам и към възможни интерпретационни ракурси с разглеждане на фактурни, драматургични или технически проблеми.

Навсякъде в тъканта на текста е видно и още нещо. Изключителното внимание на дисертанта към проблема за стила. Нещо впрочем особено важно при разглеждането на творби именно от епохата на първата половина на XX век. Епоха, заредена с невероятен устрем и подем в творчеството на българските автори. Впрочем тримата автори с техните творби, избрани като обект на изследване са знакови фигури в изграждането на националния стил. Решението на Симеон Златков да изследва и коментира и други творби на тримата автори от по късни етапи на тяхното зряло творчество е също приносно. Разгледани са специфични вариационни модели при Владигеров и Пипков, както и проекции и перспективи на вариационността в творчеството на Ненов.

Така разгледан, текстът на дисертацията показва висока степен на съответствие на избраната от Симеон Златков методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд. 8.

Текстът на дисертацията на Симеон Златков е основан на цитирания и позовавания на представителен брой автори, като в частта Библиография са

указани общо 66 заглавия –51 от които са на кирилица, а 15 са публикации на латиница. Всички те, както и множество линкове към електронни публикации са цитирани много коректно и точно в корпуса на текста на дисертацията като бележки под линия.

Към текста на дисертацията е приложен и списък с „Публикации по темата на дисертационния труд“ в който е представена информация за публикациите на докторанта. Първите две от тези публикации са в сборниците с материали от научните срещи на докторанти в Националната музикална академия – ДОКТОРАНТСКИ четения ...: сборник с материали от научна среща на докторанти от Националната музикална академия "Проф. Панчо Владигеров", ISSN 2367-4873 през 2021 и 2022 година. Това са публикациите:

1. Златков, Симеон. Вариационни модели в соловото клавирно творчество на Любомир Пипков. Композиционни решения и интерпретационни ракурси. – В: Докторантски четения 2021. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, с. 67 – 83.
2. Златков, Симеон. Темата на XI вариации да пиано върху българската народна песен „Горда Стара планина“ оп.3 (1916) – динамика в творческото съзнание на Панчо Владигеров, композиционни и изпълнителски рефлексии. – В: Докторантски четения 2022. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, с. 35 – 45.
3. Третата публикация е под печат и тя е в резултат на участие на Симеон Златков в конференцията Академичен форум „Интегрална музикална теория“ „Музикален стил и съвремие“. Zlatkov, Simeon. Towards the Stylistic Foundation of Piano Interpretation in the Views of Dimitar Nenov. – В: АКАДЕМИЧЕН

форум Интегрална музикална теория... = Academic forum Integral music Theory...: сборник с доклади. – София: Нац. муз. акад. "Проф. Панчо Владигеров", 2013- ISSN 2367-5985 (print), ISSN2367-7562 (online).

Аз се запознах с текстовете на първите две публикации и мога спокойно да ги определя като приносни и тясно свързани с темата на изследването. Следва да се отчете че и трите публикации са в издания които са включени в националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране, което ми позволява да приема че те отговарят напълно на изискванията на Правилника за приложение на ЗРАСРБ за наличието на публикувани материали в специализирани издания в областта на изкуствата.

Запознат съм в основи с текста на представеният ми от дисертанта автореферат който съдържа 67 страници и много точно и ясно основни положения и проблематики от текста на дисертацията. В него е включена и обстойна информация за художественотворческата дейност на докторанта в периода февруари 2020 – февруари 2023, един впрочем значителен по обем списък представящ общо 22 изяви включващи 9 рецитала и 13 значими участия в концерти. Представена е информация за звукозаписна дейност, отново за същия период в периода февруари 2020 – февруари 2023 с реализация на първи видео и студийни записа на творби разглеждани в дисертационния труд. Всички тези изяви съответстват напълно на изискванията на Показател 13. Водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е основен реабилитационен труд и Показател 14. Поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на изкуствата от Правилник за приложение на ЗРАСРБ.

Аз познавам лично докторанта още като ученик в НМУ „Любомир Пипков“, а по-късно и като студент в НМА „проф. Панчо Владигеров“ и съм имал възможността да присъствам на немалко негови концерти. Тук следва да изведа, че към качествата му на великолепен изпълнител, след прочитането на неговия дисертационен труд аз прибавям и неговите високо приноси качества на изследовател в областта на музикалното изкуство.

Аз приемам напълно изведените в текста на дисертацията приноси и на основата на горепосочените мои коментари, бележки и разсъждения си позволявам да оценя високо и по достойнство, както цялата практическа дейност на Симеон Златков, така и цялостната работа по това изследване и написване на дисертацията. Поздравявам също така и неговият научен ръководител проф. д-р Снежина Врангова-Петкова за работата с дисертанта.

С настоящето бих желал да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Симеон Асенов Златков образователната и научна степен „доктор“ по специалност 8.3. „Музикално и танцово изкуство“.

София, 16.11.2023 г.

проф. д-р Георги Асенов Арнаудов